Ч. 89 (13.634). Львів, четвер 5. квітня 1934. Opłata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 145.392.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і зовн. Франції, Голянції, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Диспенза для важких робіт у Велику Пятницю й Суботу.

Цього року у Вел. Суботу, 7. ц. м., припадає свято Благовіщення. Тому, що разом з Великою Пятницею і 3-ма днями Великодня урочисті святкування тривають аж 5 днів, підчас яких не вільно виконувати ніяких важких фізичних робіт, моглиб з цього потерпіти у теперішньому весняному часі необхідні польові й ін. господарські роботи чи заробіткова праця бідних людей — Митрополичий Ординаріят просить нас повідомити, що для таких справді важливих і необхідних робіт дає диспензу на дні 6. і 7. ц. м., себто Велику Пятницю і Свято Благовіщення, від 12 год. вполудне.

Православне епископство у Львові?!

„Відомості Українське“ у Варшаві з дня 28. березня ц. р. поміщують під повищим заголовком характеристичну вістку про конкретні заходи для креування православного епископства у Львові: „Як відомо, з'їзд православного духовенства і мирян варшавсько-холмської дієцезії, що відбувся з кінцем грудня м. р., рішив вжити заходів для утворення православної катедри для українців в Галичині. Повищу справу обговорювали на останній сесії св. Синоду автокефальної Церкви в Польщі та вирішили, що створення такої катедри дуже побажане для розвитку і зміцнення православія в Галичині. Синод висловився за Львовом, як осідком майбутнього православного епископа й управи нової дієцезії.

Але тому, що згідно зі статтею 10 Тимчасових Приписів, які нормують взаємини між польським урядом і Православною Церквою, на утворення нової дієцезії мусить дати свою згоду уряд, Синод уповажнив митрополита Дениса виклопотати таку згоду уряду на утворення православної дієцезії. Одночасно Синод доручив усім дієцезальним епископам, щоби постійно надсилали до синодальної каси внасиґовані гроші на р о з в и т о к і з м і ц н е н н я православної місії в Польщі.

Виконуючи доручення Синоду митр. Денис звернувся вже до міністра освіти з відповідним внеском. До нової православної дієцезії належатимуть: краківське, львівське, станиславівське та тернопільське воєвідства.

Утворення нової православної дієцезії (каже польська звістка) в Галичині матиме тимбільше значіння, що недавно Апостольська Столиця іменувала для Лемківщини греко-католицького візитатора, а саме о. д-ра Миколу Нагорянського“.

Горячкові приготування до перевороту у Франції.

ПАРИЖ, 3. 4. ПАТ. „Ліберте“ бє на тривогу, бо між комуністами і соціялістами від стягу 1000 дійшло до порозуміння в справі підготовлення спільними силами революції у Франції. Зорганізовані сили обох груп сягають уже понад 6000 боєвиків. Ця цифра не обіймає ні боєвих організацій комуністичної молоді, ні спеціяльних формацій, зложених з чужинців, яких начисляють 3,000, а між ними 1.800 утікачів з Німеччини. Число всіх боєвиків сягає до 13.000. Завданням тих боєвих відділів буде ізолювати Париж від провінції і недопустити поїздів. Далі „Ліберте“ впевняє“, що по заворушеннях у Парижі в дні 6. лютого спроваджено до Франції більшу кількість зброї, яку ліві організації скрили в фабриках, без згоди їхніх власників

Перед зближенням Австралії і Японії.

ЛЬОНДОН. ПАТ. Трудноші на шляху бритійсько-японського порозуміння в господарських справах і господарська експансія Японії розвіяли неясність уряду Австралії, який задумує, не оглядаючись на Льондон, навязати безпосередні дипломатичні взаємини з Японією. З тією метою вже в короткому часі відвідає Токіо Лятем, міністр закордонних справ Австралії. До тієї візити привязують в Льондоні велике політичне значіння. Японія вже давніше робила заходи, щоби Австралія установила в Токіо своє посольство. Австралія відтягалась, не бажаючи вразити Льондону. Але збільшені закупки Японії австралійської вовни довели до того, що в 1933 р. торговельний біланс між Австралією та Японією збільшився 4-кратно. А тому зросло також зацікавлення Японією в Австралії.

—o—

Зброєння Австрії і Мадярщини.

БІЛГОРОД. ПАТ. Білгородська „Політика“ вміщує п. з. „Проти кого зброїться Австрія“ сенсаційні вістки свого кореспондента з Братислави про тайні транспорти зброї й муніції з Італії до Австрії та Мадярщини. І так 9. березня ц. р. надійшов транспорт, зложений з ... австрійських і 14 італійських вагонів до пограничної італійської стації Сан Кандідо для Австрії. Транспорт був зареєстрований як постава калафіорів і складових частин до самоходів, а в дійсности обіймав 4 танки і більшу кількість зброї та амуніції. Поїзд спрямовано негайно на одну зі стацій під Віднем, бо австрійські залізничники одержали вказівки, аби транспорт спрямувати чим скоріше на сітку австрійських залізниць.

Незабаром, бо 21. березня ц. р. надійшов транспорт на стацію Вінер-Найштадт у переїзді на Мадярщину. Транспорт складався з 8 літаків марки Фіят, 8 літаків марки Маркі з моторами силою 250 коней і 20 літаків ріжнородних типів та біля 2.600 спеціяльних костюмів до протигазової оборони.

На рятунок „Челюскіна“.

ҐАҐА. ПАТ. Вільновицький ледолім „Красін“, який іде в околиці північного бігуна на рятунок залоги „Челюскіна“ пристанув у пристані Бергені, щоби набрати вугілля. Залога корабля складається із 157 людей під проводом команданта Смірнова і дослідника підбігунових околиць Евґенова. З початком травня доїде „Красін“ уже до заливу Берінґа та стане пробиватись до плаваючої на леді залоги „Челюскіна“.

—o—

Банкир Інсул арештований.

ЛЬОНДОН, 3. 4. ПАТ. Турецький парлямент ратифікував екстрадиційну умову зі Злученими Державами. Негайно після ратифікації турецький уряд приказав арештувати банкира Інсула, якого замкнено до арештів у Старім Стамбулі, повідомивши американського амбасадора, що Інсул належить до диспозиції американської влади. В Царгороді сподіються приїзду трьох американських детективів, яким передадуть опікування Інсула.

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ РОЗВИТКУ.

ВІД ОДИНИЦЬ ДО ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРОМАДИ.

Львів, 3. квітня 1934.

Цими днями святкувало Українське Технічне Товариство, що є союзом українських інжинірів на західних землях, ювилей 25-ліття свого істнування. Недовгий це протяг часу, коли зважити, що є в нас установи, які працюють довше над організацією поодиноких станів нашого громадянства та над розвитком деяких ділянок нашого народнього життя. Та коли брати на увагу, що саме технічні науки були у нас останніми, яким присвятили ми увагу і коли зважити величезне значіння, яке має техніка й економія під сучасний мент у житті кожного, а зокрема нашого народу, то цей ювилей треба відзначити, як явище у нашому житті важне і радісне. Бо отсе з дрібних початків виросло могутнє товариство, яке обєднує у своїх рядах біля пів тисячки українських інжинірів, яких працю і вплив видно у цілому нашому організованому житті.

Українське Технічне Товариство повстало в часі, коли по перших студентах-українцях львівської політехніки появилися у більшому числі українці-інжинири. На львівську політехніку пішли більшим гуртом українці щойно після краєвої виставки у Львові в 1894 р., по якій заініційовано в краю більші технічні інвестиційні праці. Тоді край побачив наглядно, що саме техніка є тою відсталою ділянкою у нашому житті, для якої у нас нема працівників. Вслід за появою більшого ґурта студентів технічних наук бачимо старання над заложенням українського товариства студентів політехніки „Основа“, що його засновано у 1897 р. Коли ж вийшли знова більшим гуртом українці-інжинири, то почали за ініцїятивою пок. інж. Андрія Корнеллі робити підготовчі кроки над основанням окремого товариства українських інжинірів. Ці заходи увінчалися успіхом у 1909 р., коли то створено Українське Технічне Товариство, а на його чолі станув відомий професор політехніки інж. д-р Роман Залозецький. Треба сказати, що і раніше не бракло у нас визначних інжинірів, які займали відповідальні місця, були професорами на політехнічних школах, тощо, але це були тільки одиниці.

Розвиток Українського Технічного Т-ва віддзеркалює наглядно, як змінялося обличча української працюючої інтелігенції. Коли раніше головну частину інтелігенції творили священики й учителі, а подекуди і державні урядовці, потім адвокати і лікарі, то найновішою і тепер дуже численною групою українського інтелігентського світу стали інжинири. Коли перед 25-роками була їх невеличка горстка, то тепер є їх на самих західних землях коло пів тисячки. Мало того. Наші інжинири не задовольняються тим, що стали важним чинником у праці нашого народу в краю, вони сягнули у своїх замірах дальше та в 1932 р. відбули свій Перший Конгрес Українських Інжинірів у Львові, на якому було заступлених поверх тисячі українських інжинірів з усіх земель та еміграції, поза СРСР. Словом — наш інжинірський світ, який гуртується біля Українського Технічного Т-ва у Львові, став також тим чинником у нашому народньому життї, якому припала роля стати ядром, що на рідній землі держить звязок з українськими технічними силами, розпорошеними по всьому світі.

Висловом цього зрозуміння свого значіння у членів Українського Технічного Т-ва було теж прияття на ювилейних Загальних Зборах товариства резолюції, що черговий, II. Конгрес Українських Інжинірів у Львові має підготовити Українське Технічне Т-во на 1935 рік. Отже це Товариство і надалі змагає до обєднання українських технічних сил не в льокальному, а в загально-національному розмірі.

Український технічний світ, що святкував свій ювилей у рямцях Українського Технічного Т-ва, стає чимраз більше впливовим чинником

у нашому народньому житті. Не треба хіба вказувати на те, яку велику громадську працю зробили українські інжиніри за час останніх літ у відбудові нашого краю, у розбудові його економічного життя, у творенні нашого рідного промислу та торговлі, прикладаючи свої сили чи то в кооперативних організаціях, чи то в індивідуальних підприємствах, змагаючи до зміцнення нашого народнього господарства. Тому цей ювилей 25-ліття істнування Українського Технічного Т-ва нехай буде заповідддю, що в найближчому чвертьстолітті наші інжиніри, обєднані в Українськім Технічнім Т-ві, повинні двигнути ще дальше машину нашого народнього життя вперід та стануги при кермі наших національних змагань.

Як Німеччина бореться з безробіттям?

(УП) Безробіття — це загально світове явище, яке всюди однаково проявляється, в залежности від темпераменту безробітних та від вплив чужої пропаганди, що хотілаб використати цю обставину на свою користь. Найбільш загроженою безробіттям була Німеччина. Від січня 1929 до січня 1933 зросло було безробіття в Німеччині з 3 на 6 міліонів і на протязі одного року від березня 1933 до березня 1934 зменшилось на 3 міліони. Німецький уряд передбачує, що по кінець липня ц. р. зменшить цю цифру на 2 міл., а на літо 1936 р. буде в Німеччині лише кількасот тисяч безробітних.

Яким способом осягнула Німеччина таке величезне зменшення безробіття на протязі одного року? Питання дуже цікаве і на цю тему мав на днях державний секретар Райнгардт виклад в Берліні. В Німеччині був все попит за ріжними товарами німецької продукції при величезній армії безробітних. Отже завданням уряду було замінити попит в працю для безробітних, а тим самим збільшити дальший попит і запотребування і дальшу працю. Це завдання не міг вирішити уряд, який не мав надії залишитись довший час при кермі держави. Плян треба було розвинути на довший час і його консеквентно переводити в життя. В першу чергу успіх плянів був залежний від доброї волі німецьких горожан, а дальше й від віри в успіх у самого уряду й у масах населення, а вкінці від фінансових, податкових та заробіткових розпорядків.

Першим кроком в цьому напрямку було зменшення податку від автомобілів. Всі авта допущені урядово до вжитку були вільні від податків. Вже після оголошення цього закону число робітників в автомобільній індустрії подвоїлось і нині ще далі збільшується. Недобір, який повстав в буджеті внаслідок відпаду цього податку, покрито заощадженням видатків на допомогу безробітним, які тимчасом найшли працю в автомобільній індустрії. Перед кількома днями видано розпорядок, що всі чужі авта, які приїздять в Німеччину на протяг часу не більше 3 місяців, також вільні від податку. Цим способом осягнено це, що чужинці масово приїздять автами до Німеччини на відвідини чи огляд, не потребуючи платити надто великих податків.

В червні 1933 р. видано закон, яким звільнено від податку закупно нового уладження для фабрик. Підприємці кинулись купувати нові машини, викидаючи старі, а тим самим дали машиновим фабрикам нове заняття та можливість збільшити скількість робітників в себе. Недобір в буджеті наслідком випаду тих податків покрито заощадженням на допомозі безробітним, які тимчасом найшли роботу в машинових фабриках.

В серпні 1933 р. видано закон, на підставі якого звільнено від податків всіх власників домів, що в тому часі переводять репаратуру домів. В вересні 1933 р. видано закон, яким звільнено зовсім від податків новозбудовані малі доми. Цим законом осягнено те, що люди почали наново будуватись і дали роботу сотням тисяч будівельних робітників. В тому самому місяці зменшено сільсько-господарський податок з 2 на 1 проц., що причинилось до поширення руху капіталу в сільському господарстві. Селянам оставало більше грошей на покуп одягу та оплату робочих сил в господарстві. В березні 1934 р. видано закон, яким звільнено робітників від податку на користь безробітних. Цим способом посилено покупну здібність робітництва та попит на промислові товари. Сподіються збільшення товарового обороту на 300 міл. марок, а разом з тим і збільшення заняття для робітників по заводах.

Дальше законом з червня 1933 р. звільнено від надмірних податків тих, що можуть для допомоги в домашньому господарстві держати дівчат. Наслідок такий, що в короткому часі найшло заняття коло 100 тисяч дівчат в домашньому господарстві.

Одним з головних законів для зменшення безробіття був закон про видачу безпроцентових позичок на урядження мешкання всім новоженцям. Попит за такими позичками перевищує все сподіване. Від початку серпня 1933 до тепер оженилось коло 200 тисяч людей, а це означує облегчення ринку безробіття на 200 тисяч жінок. Збільшився у звязку з тим і попит на меблі так, що меблеві заводи дали заробіток новим 200 тисяч робітникам. Отже разом зменшилось безробіття наслідком виданого цього закону на 400 тисяч людей. Тепер розраховують, що річно будуть видавати таких позичок на 250 тисяч пар новоженців по 1000 м. кожному. Потрібні на це гроші будуть стягати зі всіх безженних. В цей спосіб примусять і тих женитись та дальше відтяжувати ринок безробітних. Одночасно зменшуються видатки на безробітних, бо тимчасом на місце дівчат, що вийшли замуж, приходять мужчини з безробітних.

Крім того уряд видав спеціяльний закон для піддержки праці і для цього призначив суму в 1 міліярд марок. Для приведення в порядок домів призначено суму 500 міліонів марок готівкою і 360 міліонів марок. Податкові квити будуть платні до 1938 р. До того часу держава буде річно діставати 300 міліонів податків в квітах, а не в готівці.

На 1934 р. передбачується збільшення програми робіт на 50 проц. в порівнанні з минулим роком, а разом з тим і зменшення безробіття приблизно на 2 міл. людей. Буджет буде вирівнаний тим, що зменшаться видатки на безробітних, але зате збільшаться податки від обороту, бо все буде працювати. Плян цей розрахований не на короткий час, а на довгий і як бачимо, веде до успіху. Продукція німецької індустрії збільшилась на одну четвертину, себто на 1 міліярд на рік, а число працюючих підскочило з 11.5 міліонів на 14 міліонів.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. КВІТНЯ 1934.

ІНЖ. С. ПАСТЕРНАК.

НАУКОВА ПРАЦЯ ЧЛЕНІВ ТЕХНІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

(РЕФЕРАТ, ЧИТАНИЙ НА АКАДЕМІЇ З НАГОДИ 25-ЛІТТЯ ЗАСНОВИН УТТ.)

Українське Технічне Товариство припоручило мені начеркнути тут у коротких словах образ діяльности його членів на полі науки.

Роблю це з приємністю і то тим більше, що маю дуже вдячне завдання представити ту ділянку праці українських інжинірів, яка є найменше знана ширшим колам громадянства.

З гордістю можемо підкреслити факт, що в рядах Українського Технічного Товариства бачимо людей, яких імена найшли належне почесне місце в науковому світі. Бачимо тих, які не лише додержують кроку поступові технічних наук, але самі ту науку творять, докладаючи свій власний дорібок у вселюдську скарбницю.

Згадаю декотрі імена.

Членом У. Т. Т. був проф. інж. Роман Залозецький, невтомний дослідник і визначний фахівець у технольогії нафти та довголітній редактор фахового часопису „Нафта“. Він залишив нам поверх 40 наукових праць, що здебільша походять з дослідчого інституту для нафтових продуктів, якого був управителем. Є тут: „Технольогія нафти“, „Парафіна в ропі“, „Нова метода означування питомої ваги ріпин“, „Вплив тиску й теплоти на ропу“, „Досліди над галицькою ропою“, „До теорії й практики очищування мінеральних олив“ та багато інших. Друковані вони в німецькій і польській мові.

Членом Технічного Товариства був найкращий знавець галицьких торфовищ інж. Андрій Корнелля. Його праця про торфовища Західно-Українських Земель поміщена в „Технічних Вістях“ і друга про запаси торфу в Галичині, поміщена в справозданнях пол. Енерґетичного Кабінету, є одиноким джерелом, де можемо найти повний образ дотеперішніх відомостей про промислову вартість наших торфів. Із 36 наголовків вичислених в списі його публікацій згадаю ще лиш такі: „Про дренування“, „Меліорація торфових ґрунтів“ і „Критична студія до проєкту меліорації Полісся“. Назвище інж. Корнеллі тісно звязане з українською і польською, а частинно навіть німецькою торфовою літературою. Якби його не було, то й до нині була би прогалина в тякій важній для нас науці.

Проф. інж. Іван Левинський був не лише великим фахівцем і підприємцем, але й визначною науковою людиною. Його знаменні виклади про утилітарне будівництво мали таку притягаючу силу, що все збирали маси слухачів.

Членом Технічного Товариства був той, що прослідив підкарпатські соленосні верстви від Величкн аж по Качику на Буковині. Той, що дав цілий ряд студій про калуські потасові соли та вніс нові погляди в ґеольоґію Карпат.

Був це професор, доктор фільософії і почесний доктор технічних наук Юліян Недвецький. Він, як бистрий обсерватор і совісний дослідник, залишив нам публікації, які ще нині можуть бути взірцем для подібних студій. Його „Ґеольоґічні спостереження в околиці Перемишля“, „Ґеольоґічні відносини сільної формації Велички і Бохні“, „Про сільну формацію коло Калуша“, „Про сільну формацію в Качиці на Буковині“, „Про бурштини у Галицьких Карпатах“ це лиш винятки із спису його творів, де є більш як пів сотні заголовків.

Одним із найкращих нинішніх знавців металюрґії у краю є безперечно проф. д-р технічних наук інж. Іван Фещенко-Чопівський. З його роботі досліджуються явища звязані зі зміною складу, теплоти й інших прикмет металів і металічних стопів. Досліджуються там зміни у тих металях під впливом зовнішніх чинників, розробляються нові теорії. У довгій низці його праць надрукованих у ріжних мовах, крім студій над окремими питаннями як напр.: „Блахи парових кітлів“, „Будова металів і металічних стопів“, „Цементування заліза, ніклю та кобальту бором і берілем“ і тим подібних, бачимо велику монографію з поля метальознавства. Її II. том недавно вийшов під заголовком „Метальознавство. Спеціяльні сталі“. З інших його творів слід згадати першу книжку в українській мові про природні богацтва України, видану в Києві в 1919 р. Проф. Фещенко-Чопівський ще у тісничій Академії створив власну наукову школу, з якої вийшли нові робітники в галузі метальознавства.

Важко було би мені подати бодай короткий начерк діяльности всіх інших членів нашого Товариства, для яких наукова праця належить до життєвих завдань. Хоча ми числимо їх ще лиш на десятки, а не на сотні, як інші народи, все таки завдяки їх працьовитости назбиралось вже поважне число наукових публікацій. Побіч праць уже згаданих дослідників

Інститут національної культури чи твердиня обскурантизму?

Історія „Народнього Дому" у Львові та його нинішній жалісний стан.

За „Бюлетнем Молодих" ч. 5. з 10. III. 1934.

IV. ПЕРВІСНЕ І НИНІШНЕ МОСКВОФІЛЬСТВО

Щоби зрозуміти ті відносини (підтримувані москвофільського руху деякими польськими чинниками — Прим. Ред.), треба зясувати собі, що в першому періоді національного культурного чи нац. політичного відродження галицьких українців, себто від виступу Маркіяна Шашкевича з його „Русалкою Дністровою" в 1837 р. і Головою Руської Ради в 1848 р. аж до 60-их рр. мин. ст., — **не було в Галичині москвофільства.** Вправді не було також українства в його нинішній термінольогії і розумінні, але треба зясувати собі, що в першому періоді національно-обновлюючий рух **український,** який виступав лише під термінольогією руху руського: адже його зовнішнім прапором і внутрішнім товчком був зворот до **народньої мови** і ступнева еволюція до повної народньої фонетики, до **української** мови й **української** фонетики! Так, як Шашкевич навязав у всеукраїнській літературі до Котляревського, який започаткував українського письменства започаткував на Наддніпрянській Україні (1798), так і Головну Руську Раду можна назвати подібно відгуком Кирило-Методіївського Братства Шевченка і Костомарова. У своїй першій відозві від 15. травня 1848 Головна Руська Рада деклярує свою національність в той спосіб: „Ми, русини галицькі, належимо до великого руського народу, котрий одним говорить языком і 15 міліонів виносить, з котрого півтретя міліона землю галицьку замешкує..." Про руський нарід мова, а не російський („русскій" з 2-ма сс) і про скромних 15 міліонів, при чім навіть у 1848 р. не можна би посудити москалів... А на першій величезній прилюдній маніфестації 15. травня 1849 р. у Львові, святоюрський майдан був засіяний **жовто-блакитними** прапорами і з **жовто-блакитним** прапором пішла делегація під будинок губернаторства, звідки на балькон вийшов заступник губернатора гр. Агенор Голуховський, піднімаючи оклик: „многая літа руському народови"!

Отже коли в 1848 р. була серед галицьких русинів мова про національну культуру, то лише про ту культуру, яка перетрівала до нинішнього дня і дальше розвивається як **національна українська культура.** Це аксіома, якої не заперечує ніяка шануюча себе людина, що в цих справах забірає голос, а хто силкується на підставі тодішньої термінольогії „руський" „русин" будувати „теорію" про істнування руського народу, окремого від народу українського і російського, той виповідає війну науці всіх культурних народів, включно зі становищем, яке в тій справі заняла краківська Академія Наук і польські власти, що в конскрипційних аркушах у 1931 р. утотожнили термін руський і український.

Такою самою історичною аксіомою є факт, що і первісні т. зв. старорусини зовсім не мали характеру політичних москвофілів. Це був радше суспільно і товарисько консервативний елемент, підчас коли українські (руські) народовці були елементом більше поступовим і реформаторським. Що більше: адже навіть політичне москвофільство, яке вперше проявилося серед галицьких українців (русинів) щойно **в серпні 1866 року,** у пресових виступах Богдана Дідицького на сторінках львівського „Слова", — навіть те неначе вже явне москвофільство не мало свого джерела в ніякій всеросійській ідеольогії чи якомунебудь суспільно-політичному світогляді, а було лише тактичним **протипольським** маневром: „Ми не „рутени" з 1848 року, ми настоящі русскіе, но як всегда били, так єсьмо і останем в будуще непоколибимо вірні нашему августійшому австрійському монарсі і світлішій династії Габсбургів! Зложивши таке віроісповідання, не будемо потребувати боятися польського канцлерства, — не буде нам сє могло закинутися, що язик наш неспособен до висших училищ, — необразований до урядования і пр., бо язик наш і література наша „русска"...

Так писав Дідицький 8. серпня 1866, ані в тямці не маючи, що кинену тактичну думку підхоплять для своїх великодержавницьких цілей **московські націоналісти,** щоби шахувати **Австрію, і — польська ендеція,** щоби шахувати **— українців!** Довго ще галицькі старорусини обурювалися на закид москвофільства, будучи що найвище чуттєвими і культурницькими москвофілами, та ціле своє москвофільство проявляли у втручанні до української щоденної мови, якою всі говорили, кількох псевдо-російських слів, єдиного їх знання російщини. Виринуло москвофільство, як продукт місцевих політичних відносин, як один із наслідків польської опозиції проти тодішніх українських (русских) вимог і напевне нікому з творців того тактичного напрямку не снилося, що він буде колись гальванізований пізнішою ендецькою адміністрацією і зберіганий аж до 30-их літ XX. століття у тій інституції, яку піонірн українського національного життя покликали до плекання української національної культури!

Це справді парадокс, який коштує українців і польсько-українські відносини дуже дорого. Цей парадокс завдячує свій початок чистому припадкові, що члени ново-заснованого Т-ва „Руско-Народний Інститут Народний Дім" були це люди здебільша з поглядами і психікою саме всякому новаторству ворожими, люди, які помалу, під впливом зростаючого натиску панґодінівських теорій і агітації Пуришкевіча — щораз далі поступали у свому москвофільстві, щораз дальше віддалювались від свого народу і щораз щільніше засклеплювались у свому гуртї. Вхопивши керму Т-ва у свої руки, москвофільські менери нікого „підозрілого" в українстві до Товариства не приймали. В той спосіб нарід і його культура поступали вперед, а установа для підтримування національної культури ставала щораз більше твердинею обскурантизму. Звязок Народнього Дому з культурним життям рвався — аж урвався зовсім. Бібліотека, музей, будинки — не є ніяким осередком живої наукової праці й остають невикористаним мертвим капіталом. Бурса Народнього Дому від кількадесяти літ виховує молодь в дусі назадництва і ворожости до свого народу, а фонди багатоміліонової установи є джерелом політичного утримування т. зв. РСО — „Рускої Селянської Організації" — підлеглої організаційно й ідейно РНО — „Русскому Національному Обединенію" (вже з двома „сс"!), з пресовим органом „Русскій Голос" (попередній орган „Голос Народа", писаний українсько-російською тарабарщиною, помер на анемію), що виходить у російській мові та пропагує з подиву гідною безличністю на Галицькій Землі і в Польській Державі в 1934 році після народин Христа дещо змодифіковану теорію Фльорінских про „триедину русску націю з великоруським або російським, малоруським або українсько-малопольським і білоруським **нарічіями,** з одною літературною „русскою" мовою і одним „русским" „государством" (даю слово!). В „Народньому Домі" рік-річно урочисто святкують „свята русской культури" (з погруддям Пушкіна на естраді), на яких постійно з промовами і декламаціями російських поетів виступає тих кілька одиниць, які більш-менше пристойно говорять по російськи. Але щоб сидіти при касі пребогатої установи і мати свободу панросійської пропаганди — те дібране товариство деклямує прольояльність до Польщі і при кожній нагоді висилає на всі сторони поклонні телеграми („в загальному білянсі" це їм виплатиться...) В той спосіб багатоміліонова установа стала доменою „табору" — зжалься Боже, — в якому найменший голос мають чесні одиниці, а найбільший голос мають ренегати і спекулянти на спілку...

Оскільки цілий т. зв. староруський табор можна поділити на 3 групи: 1) людей відсталих у процесі національного освідомлення, вірних традиції своїх батьків зперед 1848 р., анахроністичних романтиків (це група найчесніша і найчесніша), 2) явних і здеклярованих ренегатів, які ввели московську мову до свого родинного життя і своєї умової праці та мріють про єдину неділиму і 3) безнаціоналістичних політичних спекулянтів, — то „Народній Дім" у Львові найшовся у руках тої 3-ої групи, що співпрацює нині з групою другою.

І. Кедрин.

...ві інж. д-ра Евгена Вертипороха й д-ра Полікарпа Герасименка, з геольогії проф. інж. Леоніда Грабини, в металюргії інж. Михайла Корвацького та учнів проф. Фещенка-Чопівського: інженерів Миколи Дубовицького, Адріяна Коцюмбаса-Богдановського і Евгена Перномана, з техніки порожнечі д-ра Михайла Іваса. Врешті йдуть дрібніші праці з ріжних ділянок технічного знання від інших авторів.

Праці ті розкинені по ріжних краєвих і чужинних наукових виданнях, а написані в українській, польській, чеській, московській, німецькій, французькій і англійській мові. Протягом останніх тільки 4 років начислив наш статистичний реферат 95 наукових публікацій, написаних лише членами Укр. Технічного Товариства, а поміщених поза його виданнями. З того ... у чужих мовах, а лише 14 в українській.

Тому то й не диво, що ті праці дуже мало відомі ширшим колам нашого громадянства.

Другою причиною їх малої популярности є ... скромність українських дослідників. Ті ... працюють здебільша одиницем, ... у свому середовищі. Працюють для науки, для поступу технічного знання, для розбудови промислу, а не для своєї слави.

Як приклад нехай вільно буде мені навести ... п. Юліяна Недвєдського. Вже в тім часі, ... він професором високої школи, дістав на університеті в Празі титул доктора фільософії, ... держав це в тайні, що ніхто з товаришів ... знав. І щойно пару літ пізніше, випадково ... довідався про те ... університет, де він вчився.

... ще згадати про ті українські наукові ... з якими співпрацюють наші члени.

Є це в першу чергу Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. На сторінках його записок і збірників вже нераз були поміщувані праці з технічних наук. Від 1923 року істнує при ньому Науково-технічна комісія, а від двох років приготовляється при помочі тоїж комісії агрономічно-технічний відділ природничого музею.

Другим осередком є Українська Господарська Академія в Подєбрадах зі своїми видавництвами та інститутами. Там виходив також орган Союзу Організацій Інжинірів Українців на еміграції „Український Інжинір", в якому були співробітниками також члени нашого Товариства.

Українське Технічне Товариство видає від десяти літ свій орган „Технічні Вісти", який містить значний відсоток наукових статтей. Коло нього вже згуртувалось кільканацять постійних співробітників.

Вкінці приходить наймолодше наукове видавництво: „Український Агрономічний Вістник", що виходить під редакцією члена нашого Товариства інж. д-ра Евгена Храплівого. Воно гуртує біля себе інжинірів агрономії та споріднених наук.

Остатак виглядає з групою начеркнення образ участи У. Т. Т. в науковій праці. Від самого початку істнування є в його рядах люди, для яких наука стала метою життя, або які поза своєю буденною працею на хліб насущний, мають ще час і охоту нею займатися. Нині ми можемо бути певні, що в сприятливих відносинах їх кількість подвоїлесь. А якщо в нас будуть свої дослідчі інститути, то знайдуться свої Едісони, які проложуть шлях до наукового й економічного розвитку народу.

Бажайте „Веселих Свят“ за посередництвом „Діла“.

В усіх культурних народів преса стала давно вже посередником також у чисто приватних звязках і нераз заступає безпосереднє листування. Діється це особливо при всяких святочних, радісних і сумних нагодах (вінчання, смерть), зокрема при нагоді свят, які традиційно вимагають взаємних бажань. Ідучи за цим звичаєм, прийнятим у всіх великих часописах, подаємо до ласкавого відома Ш. Читачам, що „Діло“ відкриває рубрику **ПРИВАТНИХ ВЕЛИКОДНИХ БАЖАНЬ**, в якій за платою 2.— зол. кожний може помістити бажання для своїх свояків, приятелів, знайомих і т. д. **у РОЗМІРІ ДО 15 СЛІВ**. За кожне дальше слово рахуємо 20 сот., при чому належитість приймаємо також у почт. марках. Ці бажання поміщено **у СВЯТОЧНОМУ ЧИСЛІ**, яке вийде у пятницю рано. Зголошення найпізніше до середи, 4. квітня, год. 10. в Адміністрації.

Частину доходу дамо на „Рідну Школу“.

Загальнонаціональні чи конфесійні установи?

У ч. 10. тижневика „Мета“ з дня 11. березня ц. р. появилася стаття п. з. „Католицький чи ліберальний фемінізм?“ На мою думку ця стаття має засадниче значення не тільки для Українського Жіночого Конгресу та для Союзу Українок, але й для всіх наших національних організацій і установ.

У цій статті автор висуває ось яку тезу: Союз Українок складається в 98 проц. з віруючих і практикуючих католичок, отже і само Товариство мусить станути ясно на католицькій ідеольогії і практиці. З тих самих причин також Український Жіночий Конгрес повинен — по словам автора названої статті — бути виразником католицького світогляду, а реферати на Конгресі повинні бути побудовані на засадах католицької моралі.

Так розумує „Мета“ і на перший погляд це розумування може неодному видаватися непозбавлене признак льогічного сильлогізму: „члени товариства є католики, отже товариство як таке має бути католицьке“.

Передовсім нехай нам вільно буде поспитати шановного автора, чому він поставив повищу тезу тільки в примінненні до Союзу Українок та до Жіночого Конгресу? Чому не поширив її на інші національні установи та загалом на цілість галицького громадянського життя? З рівною рацією (або радше з рівним браком рації) можна було поставити це домагання рівночасно до Просвіти, Рідної Школи, Кооперації, до наших господарських і фінансових інституцій, до професійних і фахових організацій, навіть до політичних партій і до цілої преси. Хібаж членами всіх галицьких політичних партій не є в переважаючій більшости католики? Хібаж не є католиками в 98 проц. читачі і редактори всіх наших газет? Автор названої статті впевняє нас, що сучасний католицизм проявляє сильні „динамічні тенденції“ та що „він продумано і послідовно змагає до проведення засад, наказаних католицькою Церквою, в життя одиничне, громадське, політичне“. Чомуж в такому разі не висунути одним махом цілої програми? Колиб „Мета“ хотіла бути послідовна, вона повинна ясно сказати, що ціле наше зорганізоване життя, на всіх його відтинках і в усіх його проявах, мусить стати виразником католицького світогляду та що щезнути мусять ті товариства і загалом усі форми громадського життя, які не вважають своїм завданням розбудову „католицької ідеольогії і практики“.

І коли „Мета“ обмежує — покищо — свої постуляти тільки до Союзу Українок, коли вона „уважає корисним для української громадської справи“, що „кристалізація поглядів“ відносно тенденцій новітнього католицизму відбувається „саме на терені українського фемінізму“, то це не є резиґнація з цілости програми, а тільки перший її етап. Союз Українок повинен піти, як кажуть, „на перший вогонь“, а відтак прийде черга на інші відтинки нашого життя. Невже „Мета“ думає, що жіноцтво є так мало критичне, що його захопити найлекше та що на терені жіночої організації „динамічні тенденції“ католицизму стрінуть найменший спротив?

Вже само поширення тези, яку „Мета“ поставила до Союзу Українок і Українського Жіночого Конґресу на цілість нашого громадського життя, виявляє її примітивізм і абсурд, та моглоб звільнити нас від дальшої на цю мету полеміки. Одначе справа є надто серіозна і в гру входять за великі національні цінности, щоби не розглянути її всесторонно та не виказати всіх небезпек, які криються в тезі „Мети“.

На мою думку теза „Мети“ погрожує самому істнуванню наших національних установ. Річ у тому: чи наші громадські установи: Просвіта, Рідна Школа, Кооперація, Союз Українок і інші, мають остати і на дальше установами **загальнонаціональними**, чи навпаки вони мають розпастися на цілу низку організацій, відмежованих від себе муром партійних і конфесійних противенств. Хто дорожить тими загальнонаціональними організаціями, які в часах хаосу і роздору є одинокою формою консолідації національних сил, одиноким тереном, на якому спільно працюють українці ріжних світоглядів, цей не буде висувати домагань, які бють в основи тих найширших концентрацій нашого національного життя. Бо ясна річ, що цей загальнонаціональний характер наших громадських організацій можна зберегти **тільки під умовою строгого невтралітету і безсторонности в справах партійно-політичних і в справах конфесійно-релігійних**. Цей невтралітет і ця безпартійність обовязують головно сьогодні, коли скрайні доктрини і рухи проявляють сильну „динаміку“, а разом з нею велику нетерпимість і непримиримість.

Безпартійність, а радше надпартійність наших національних установ, не значить, очевидно, що його члени мають бути безпартійні. Так само релігійний невтралітет якогось товариства не означає, що його члени є релігійно індиферентні, а тим менше, що це товариство ширить релігійний індиферентизм. „Безпартійність“ чи „індиферентизм“, чи „невтралітет“ треба розуміти в цей спосіб, що в наших національних установах є місце для людей ріжних політичних переконань, ріжної партійної приналежности, ріжних конфесій і релігійних вірувань, ріжних світоглядів. Вони можуть свідомо зі собою працювати тільки тоді, коли на терені національних установ не ведеться ніякої партійної політики ні релігійної боротьби, коли лишається на боці ці всі справи, які зачіпають їх світогляд, коли не використовується товариства для цілей цеї чи іншої партії, доктрини або групи.

І хоча „Мета“ застерігається, що вона не має наміру розбивати Союзу Українок, а навіть заявляє, що „буде виступати з усією рішучістю проти розбиваціьких тенденцій“, то все одно її теза бе в єдність Союзу Українок та всіх інших національних установ. „Мета“ правда не хоче, щоби жінки, які є її прихильницями, виступили з Союзу Українок. Вона „тільки“ бажає, щоби вони **захопили** Союз Українок, а це очевидно булоб також рівнозначне з розбиттям Товариства, бо в ньому тоді не булоб місця не тільки на ті 2 проц. „ліберальних феміністок“, але також і на „ліберальні католички“, яких скількости „Мета“ ще не підрахувала.

Постулят політичного і релігійного невтралітету в громадських установах, які мають загально-національний характер, обовязує в усіх державах і серед всіх суспільностей, зорганізованих на демократичному принципі (Таких організацій нема очевидно ні в більшовицькій Росії, ні в фашистівській Італії, ні в гітлерівській Німеччині). Релігійний невтралітет мусить тим більше обовязувати нас, як націю неоднорелігійну. Бо колиб станути на становищі „Мети“, тоді до всіх недуг, які розкладають наш національний організм та які потрясають нашим зорганізованим життям, додалиб ми ще й релігійну боротьбу між католицизмом і православям. У Галичині національні установи малиб станути на католицькому світогляді, на Волині — на православному. Замісць змагати до ломання „сокальського кордону“ та загалом до усування противенств, до нівеляції партикулярних ріжниць, які унеможливлюють витворення правдивої соборної української психіки, будемо до барієр поставлених ворогами додавати ще сильнішу, непоборниму барієру ріжниць релігійного світогляду.

„Мета“ ставить перед Союзом Українок дилему: „католицький чи ліберальний фемінізм?“ (При чому твердить, що „фемінізм ліберальний“ є тим самим „протикатолицький, навіть протирелігійний“). Такої дилеми на терені Союзу Українок нема, так як абсурдом є ставити дилему „католицький чи ліберальний“ перед Просвітою, Кооперацією чи іншою національною установою. Дилема „Мета“ фактично звучить інакше: „загально-національні чи конфесійні установи“ і для мене нема сумніву, на якому становищі стане українське громадянство. Союз Українок не репрезентує фемінізму ні католицького ні протикатолицького, а **фемінізм український, загально-національний** і такою **загально-національною** установою остане і на майбутнє.

Мілена Рудницька.

З ЖИТТЯ НАШИХ УСТАНОВ.

Загальні Збори кооперативи „Труд“ у Львові.

Дня 29. березня відбулися Загальні Збори жіночої промислової кооперативи „Труд“ у Львові.

Збори відкрила голова Надзірної Ради п. Евгенія Макарушкова. Звіт з праці кооперативи за діловий рік 1932-33 зложила п. Олена Залізняк, справник кооперативи. Під цю пору веде кооп. „Труд“ дві робітні — білля та жіночих одягів, а також удержує трилітну фахову школу для дівчат.

Робітня суконь, яку від 1932 р. веде п. Еля Олесницька, знана як першорядна фахова сила в ділянці кравецтва, зєднує собі симпатії щораз ширших кругів клієнтелі та дає в часі сезону заробіток кільканацяти українським робітницям. Жіночі одяги у виконанні п. Олесницької, примінені до індивідуальних прикмет і вимог клієнтки, задержують довго добрий фасон та модний вигляд і тим самим у результаті виявляються дешевші та практичніші, ніж інші.

Школа кооперативи „Труд“ у минулому шкільному році дала другий випуск абсольвенток, кваліфікованих кравецьких челядниць. Фреквенція учениць зросла в минулому шкільному році на одну третину. Школа, яка начислює тепер 60 учениць, з трудом поборює фінансові трудноші, як кожна українська приватна школа, що хоче бути самовистарчальною і не відкликується до жертвенности загалу. Є це одинока жіноча школа, удержувана жіночою кооперативою і взагалі одинока школа, удержувана кооперативною установою, так, що українське жіноцтво зокрема наші кооператорки повинніб дбати про те, щоби без огляду на теперішню крізу забезпечити школі дальший нормальний розвиток. Школа має всі права державних шкіл.

У цьому році занялася управа школи організацією ріжних короткоречинцевих курсів, щоб дати змогу навчитись чогось практичного і тим, що не хочуть, чи не мають спромоги посвятити цьому аж 3 роки часу. Уладжено курс трикотарства. Його вела п. Клявдія Кордубівна. Курс кухарства і домашнього господарства — вела п. Ольга Ліщинська, курс крою суконь — п. Е. Олесницька, крою білля — п. Ольга Вовняк та курс модярства під проводом п. Міка Дрогомирецької, що веде тепер в „Труді“ окремий модярський відділ.

Над справами кооперативи, зокрема над справою поширення робітні білля та створення окремої дешевої робітні суконь, призначеної для ширших кругів української клієнтелі, розвинулася річева дискусія, в якій забирали голос пп. інж. Чижович, Ольховий, Павликовська й інші. Від контрольної комісії поставила п. Ст. Савицька-Матчакова внесок на уділення абсолюторії Надзірній Раді, що Збори приняли.

Уступаючих членів п. Е. Макарушкову, І. Павликовську і І. Левицьку вибрано поновно до Надзірної Ради, до якої входять також пп. М. Білецька, І. Боньковська, Ст. Матчакова, М. Морозова, І. Лежогубська і А. Паліїва.

Література на Україні на порозі нової пятилітки.

IV.

НЕБЕЗПЕЧНА СТАТИСТИКА

Агуф займається, вибачте за слово, „аналізою" та порівнянням культурного животіння колишньої царської Росії з бурхливим „культбудівництвом" сучасної СССР-ії. Числючи, очевидячки, на те, що читач, який хоч трохи розбірається у справах, „страха ради юдейського" — мовчатиме, а інший, чого доброго, й повірить, — договорюється він тут до річей прямо фантастичних: „Всіма формами освітньої роботи — запевняє він — було в 1913 р. охоплено в царській Росії 8—9 міліонів чоловік, в рр. 1927-8 число охоплених уже дійшло до 15—16 міл., 1931 р. — 60 міл., а 1932 р. близько 80 міл. чоловік" (ст. 15). Подумати тільки: за 3 роки (від 1928 до 1931) зріст на 400 відс., а далі (1932 р.) 80 міліонів, тобто понад половину населення! Чи є межа, до якої може дійтися в своєму підлещуванні до совітської бюрократії такий казьонний „писатель"? — Видно, цій межі нема, бо як ми побачимо далі, цей „літпрод" договорюється до ще більше безглуздих річей. Колись Ленін сказав був: „пісатель пісиваєт — чітатель пачітиваєт"; за часів НЕП-и Остап Вишня твердив: „письменник пописує, читач.. глечики накриває", ну, а тепер, коли молока нема, а пусті глечики ніхто невже не накриватиме, нам, бігме, важко вгадати, що робитиме читач з такою „літературою"! Але що він її не читатиме — присягаємо!

Далі ваш „письменник" каже: „в 1913 р. виходило в Росії цілих 213 журналів, що були присвячені таким темам:

церковна публіцистика	168
богословя	7
доброчинність і піклування	11
місіонарська справа	7
окультизм	6
сектантські видання	8
старообрядські	5
теософія	1
Разом:	213

„Всю цю „публіцистику" трудящі СРСР викинули на смітник і замісць „богословя", „окультизму" і ріжної іншої чортівщини і мракобесія створили свою тематику". (ст. 146).

Після цієї „клясифікації" і „статистики" виходить, що дійсно в Росії була сама церковщина. Добре, а до якогож роду чортівщини належали ті органи, в яких співробітничав Ленін? Скажемо, для прикладу, хочби „Просвещеніе", в числах 5—7 за 1912 р. яку находимо Ленінову статтю? З кого глузує пан Агуф? Чи часом не з себе?!

Поглянемо тепер на ту „свою" тематику, що створили „трудящі" в СССР. В 1928 р. періодика (крім газет) в СССР за тематикою розділилась так (дані тогож Агуфа):

суспільствознавство 72,3 відс. тиражу, антирелігійні журнали 2,4 відс. тиражу, техніка 1,1 відс. тиражу (!), сільське господарство 3.0 відс. тиражу (!) і т. д.

Ми навмисно не наводимо цілої таблиці, бо нам іде головно про першу позицію — суспільствознавство. 72,3 відс. цілого тиражу для леніно-сталінського „мракобесія" і лише 7,1 відс. для сільського господарства і техніки разом, і то напередодні пятирічки (!) промовляє аж надто виразно.

Та ми собі завдали труду перевірити дані пана Агуфа щодо отих 213 журналів і їх клясифікації. На жаль нам не пощастило найти дані так за 1913 р. Проте думаємо, й 1908 р. може до деякої міри бути показчиком, як воно справді виглядало в отій царській Росії. Маємо „статистичні дані з виставки продуктів друку за 1908 р., організованої головною управою в справах друку" (Сп-б 1909). Там читаємо: „Загальна кількість періодичних видань, що виходили в 1908 р., була 2028, із яких біля 800 газет і 1228 журналів і збірників" (ст. 16).

Навіть припустивши, що з 1908 до 1913 р. в Росії преса не зростала, і що в Фінляндії, Прибалтиці і в Польщі виходило 1/3 періодики, — всеж дістанемо округло 820 журналів, а не 213.

В розподілі за тематикою бачимо, що тоді виходило суспільно-громадських органів 40,73 відс., релігійно-моральних 8.0 відс., літературно-мистецьких 7 відс. і т. д.

Чи можемо-ж ми після цього всього вірити його „статистичним" даним про стан українського друкованого слова?

Українських журналів було нібито в р. 1930 на Україні за назвами 82.8 відс., за тиражем 92.1 відс.; в р. 1931 відповідні числа були 81.4 і 91.3 відс. Чим пояснити це, незначне, правда, зниження? Початком дезукраїнізації"? „...Як правило, журнали виходять ще зі значним запізненням проти нормальних термінів виходу і якість журналів щодо зовнішнього формату ще стоїть на невисокому рівні", — додає Агуф.

Нас найбільше цікавить тут маленьке слівце „ще". Аджеж уже був час, коли журнали і нормально виходили і зовнішньо виглядали незле. „Успіхи" пятирічки — правда? Соромно, чи може і боязко признатися?

Ці „успіхи" особливо кинуться у вічі, коли порівняємо продукцію дитячої книжки за кілька літ. В 1928 р. на Україні було видано дитячих книжок із загальним тиражем 6.4 міліонів примірників, в р. 1930 — 5.7 міліонів, в 1931 р. — 1.6 міліонів, в 1932 р. вже треба було числити на сотні тисяч, ну, а в р. 1933 ще не підраховано! Скільки з того українських — невідомо.

Скажемо ще кілька слів про ґазети. До кінця 1931 р. за Агуфом, нібито всі українські райони (а є їх 383) мали свої друковані ґазети. На 1. I. 1932 було їх: українською мовою 336, російською 13, інших 33; на 1. I. 1933 р. українською 373, російською 12, іншою 41. Не будемо вже аж так чіплятися пана Агуфа і ловити його на брехні, що всі райони таки до 1. I. 1932 р. не мали своїх ґазет (треба відрахувати 32 т. зв. центральних ґазет), бож це не так важно — і не такі, мягко висловлюючись, „протиріччя" ми в нього подибували. Іде про те, що ці районні ґазети — не виходять. Та й як їм виходити, коли „райони" цеж містечка, чи села віддалені часом і 30 кільометрів від залізниці? Коли добра дорога, підводи нема; коли добра дорога і є підвода, — паперу в „базі" нема; колиж у щасливому складі обставин все це є, — фарб не стане. Є й Фарби (але то вже мусить бути виїмкове щастя!) — комсомолець який виконує „навантаження" наборщика, з розпорядження Райкому КСМ виїхав у другий кінець району (коли не на курсах „перекваліфікації" в окрузі).. Хіба ми не знаємо?... Ну, а як (припустимо неможливе) така ґазета вийде, — чи може наш читач уявити собі її вигляд? (Про зміст ми вже не говоримо!). Очевидячки, „районізація" ґазет мала на увазі знищити або остаточно добити сковане й замучене до півсмерти українське друковане слово.

Про тираж українських ґазет воліємо не говорити, хочби й тому, що ми не віримо астрономічним цифрам пана Агуфа, а інших покищо під рукою не маємо. Але дозволимо собі навести ще одну малесеньку цитату з книжки Агуфа: „Ґазета „Геть неписьменність!" це єдина ґазета, що зменшила свій тираж у 1932 р., але й це зменшення тиражу позитивне явище і свідчить про те, що кадри неписьменних на Україні зменшуються".

Ну, й слава Богу, що зменшуються, але нам цікаво, як оце „письменник" думає? Невже через те, що якась ґазета зветься „Геть неписьменність!", її можуть читати неписьменні? Це справді якась таємниця першої пятирічки!...

Якуж несподіванку й таємницю принесе друга пятирічка — побачимо!

П. Котович.

СОВІТИ І ЯПОНІЯ.

ТАЛІН, 28. 3. (Аґорієнт). Москва щораз із більшою горячкою кидається на всі боки і підписує гори договорів, які забезпечилиб її перед війною в Европі. Це найкращий доказ правдивого політичного і військового положення Совітів. І даремне більшовицькі провідники щотижня лякають Японію своєю „могутньою" армією, бо справді вони самі лякаються тієї війни. І колиб не опозиція робітничих совітських орґанізацій, яких єднає уже лише національний сентимент, то совітський уряд дав би все те, чого захотів би японський уряд, щоб лиш оминути війну. Ленін мав розум, але Сталін має змисл і почуття дійсности. І він не засалюється так легко, як деякі його співробітники жиди, які, розуміється, в усій Росії найбільше войовничо наставлені. Сталін знає дуже добре, що битися з Японією треба озброїти найменше два-три міліони людей. А ці люди рекрутуються також із буржуйського елементу, якому він, зовсім слушно, не довіряє. І справді ніхто не є озброєний у Росії, лише ҐПУ і робітничі військові орґанізації, яких уряд не боїться. Але завтра, коли Сталін озброїть і зробить військом українських націоналістів, чи безнастанних бунтівників Кавказу, чи козаків знад Волги, селян Уралу і Сибіру, фанатиків совітського Туркестану, тоді обличчя російського війська дуже змінилосяб і врешті не знати, проти кого воно виступило би: проти Японії, чи проти московського уряду. Саме тому війна для Совітів це велика загадка. Та по думці балтійських держав, Росії тієї війни не оминути.

—o—

По широкому світі.

— Паневропейський господарський конґрес відбудеться у Відні в днях від 16. до 15. травня ц. р.

— Ошуканчу аферу на шкоду асекураційного товариства у Відні на квоту 300 тисяч шилінґів викрила віденська поліція. Це голяндський ювилір Краковський в порозумінні з почтовим урядовцем зголосив крадіж на почті його дорогоцінностей, аби вимантити асекураційну премію.

— На поминальне богослуження за цісаря Карла явились: компанія Гаймвери та компанія вояків бувших фронтовиків, міністр військових справ і державний секретар Карвінський та провідник монархістів Віснер. Всіх учасників начислювано 5.000.

— Мін. Тітулеску приспішив свою візиту до Парижа на 17. квітня ц. р., щоби зустрітись з мін. Барту ще перед його поїздкою до Варшави.

— На конґресі соціялістичної молоді в Нім прийнято одноголосно революцію проти кривавих подій в Австрії та проти канцлера Дольфуса.

— Управа союзу німецьких студентів взиває німецьких студентів, щоби бодай через один семестр студіювали на університетах у Бресляві, Данціґу і Кеніґсберґу.

— В Еспанії обєднались три ліві партії, а саме: республиканська акція, республиканці і незалежні соціялісти-радикали в одну партію — республиканську лівицю. Головою партії є б. премієр Азана.

— В Берліні в дільниці Нойкельн пожежа знищила велику фабрику меблів, заподіявши величезні шкоди.

Довкола афери Ставіського.

ВБИВСТВО ПРЕНСА ЩЕ НЕ ВИЯСНЕНЕ.

ПАРИЖ, 3. 4. ПАТ. Слідство в справі вбивства Пренса не висвітлило покищо ролі здогадних вбивників, саме Карбона, барона де Люсака і Спіріта. Поліція стверджує покищо алібі цих трьох здогадних вбивників. Оборонець Карбона і барона де Люсака впевняє, що має докази, які докладно висвітлять побут обох клієнтів у дні вбивства. Зате ця заява не викликала помітного враження в „Сюрете Женераль", бо інспектори, які ведуть слідство думають, що арештовані приготовили собі заздалегідь алібі. Одночасно преса закидає поліції, що поспішилась з арештуванням трьох здогадних вбивників і тому не має в руках незбитих доказів їхньої вини. З другого боку виявилось, що багацько познак є фальшивих. В Марсей переконані, що здогадні вбивники невинні.

БЕЗКОНЕЧНІ КОНФРОНТАЦІЇ.

ПАРИЖ, 3. 4. ПАТ. Підчас конфронтації панни Тарі з „Жожахом" ця заявила, що пізнає в нім людину, яка розмовляла на ліонськім двірці в Парижі з Пренсом. Але тому, що підчас свого першого переслухання подала зовсім інший опис цього осібняка, слідчий суддя ставиться з недовірям до її зізнань.

ПАРИЖ, 3. 4. ПАТ. Комісар Боні вислав листа до провідника слідчої парляментарної комісії з проханням сконфронтувати його з послом Анріотом, який гостро заатакував його.

КОМПРОМІТУЮЧІ ДОКУМЕНТИ.

ПАРИЖ, 3. 4. ПАТ. „Еко де Парі" впевнює, що арештований Карбон має в своїх руках документи, які можуть скомпромітувати низку парляментаристів, а між ними одного бувшого міністра і декількох поліційних урядовців з „Сюрете Женераль". Одночасно оборонець Спіріто потверджує цю вістку кажучи, що Карбона арештували тому, що в нього була копія одного документу.

Преса — це нині найпевніша зброя у змаганнях народу. Тому кожний український громадянин повинен стати передплатником „Діла".

Катастрофа летуна.

МОСКВА, ПАТ. Летун Ушаков, який відлетів з летуном Левоневським до Ванкурем, повідомив про катастрофу літака біля р. га Озман. Літак Левоневського на висоті 2.500 метрів перекрився ледом і тому швидко почав спадати на землю, не зважаючи на зусилля летуна. Левоневський важко ранений, а його товариш врятувався.

ШПИГУНСЬКА АФЕРА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

ПРАГА, 3. 4. ПАТ. По викриттю широко розгалуженої сітки шпигунської організації на області цілої держави поліція переводить далі масові ревізії і численні арештування. Арештовано Франца Гампля, редактора комуністичного щоденника „Ровност", в якого найдено великі суми гроша. Гампль вдержував тісні взаємини з богатьома визначними цивільними і військовими людьми. В тайній друкарні друкував комуністичні летючки, які розкидано в касарнях з метою викликати бунт між військом. Вже переведено 123 ревізії та арештовано 23 особи.

ВІЦЕПРЕМІЄРОВІ ЗАБОРОНИЛИ ПРИЇХАТИ ДО ІРЛЯНДІЇ.

ДЕБЛІН, 3. 4. ПАТ. Уряд у Белфасті заборонив О'Келлієві, віцепремієрові уряду Де Валери та міністрові внутрішніх справ приїхати до півн. Ірляндії. Поліція одержала приказ арештувати міністрів, коли б переступили кордон. Причиною заборони є промова, в якій О'Келлі сказав, що вільна ірляндська держава зробить усе, щоби ввести республиканський устрій в усій Ірляндії. Щоби це осягнути нарід має за собою уряд, армію та добровольців. Видана давніше урядом півн. Ірляндії заборона вїзду, що торкається през. Де Валери остає далі в силі.

ПРОТИ СОЮЗУ З КОМУНІСТАМИ.

ЛЬОНДОН, 3. 4. ПАТ. В Йорку закінчився конгрес незалежних соціялістів з Лейбур Парті. Конгрес по довшій і бурхливій дискусії відкинув подавляючою більшістю голосів, бо 126 проти 34 внесок на співпрацю з комінтерном.

—о—

РЕЛІГІЙНА БОРОТЬБА В ІНДІЇ.

ПАТНА, 3. 4. ПАТ. В одній місцевости дійшло до завзятої кривавої боротьби між музулманами та індійцями на тлі музулманських літургій. Музулмани мають трьох убитих і трьох важко ранених, а індійці мають ранених кількох учасників. Поліція арештувала 22 учасників.

—о—

НОВИНКИ

— **Концерт у церкві Богословської Академії.** У велику пятницю, 6. квітня 1934 р. в церкві Духовної Академії при вул. Коперника ч. 36 хор студентів Богословії відспіває перед єрусалимським утренею покаянні псальми: 1) І. Воробкевича: Іже час...; 2) Д. Бортнянського: Скажи ми Господи...; 3) А. Веділя: На ріках вавилонських... Початок точно в год. 16.30 веч.

— **З радія.** Львівське радіо передаватиме в пятницю 6. квітня 1934 р. в год. 18.20 Псальми Бортнянського в виконанні хору Волоської церкви у Львові під дир. Ром. Прокоповича. — Радіостація в Кошицях (269,5) передаватиме в суботу 7. квітня в год. 19.45 відчит Яроша „Великодні звичаї на Закарпатті".

— **Ще про землетрус у Східній Галичині.** В четвер 29. березня ц. р. було чути легкий струс землі, який тривав біля 40 секунд. Нема ніякої шкоди. В останнє відчуто землетрус ще в 1912 р. В Чорткові також відчуто сильний землетрус, який тривав біля 20 секунд. Землетрус відчули лишень мешканці вищих поверхів, де колихались на стінах образи і лямпи.

— **Смерть Генрика Біґельайзена.** Помер відомий львівський педагог і дослідник літератури, гімназійний учитель Г. Біґельайзен, уроджений у 1856 р. у Товстім над Збручем. В останніх роках виснажений важкою, довголітньою працею педагога, покинув він свою критичну діяльність. Колись дав він почин до ілюстрованої історії польської літератури, до збірного видання творів Шекспіра польською мовою, видав численні студії з польської літератури. Для нас замітний покійний Біґельайзен тим, що довший час учив польської літератури в українській гімназії у Львові. Був це рідкий зразок педагога, що мав головно на меті навчання та виховання, залишаючи на боці всякі посторонні, політичні мотиви, які в нинішніх часах у більшості поляків-педагогів в українських гімназіях виступають на жаль на перше місце. Г. Біґельайзен живо цікавився теж нашим літературним рухом ще від часу, коли дружив із І. Франком. Дарма, що писав виключно по польськи, був прихильником національного жидівського руху, головно в останній добі свого життя.

— **Однострої в школах Р. Ш.** Головна Управа Р. Ш. подає до відома, що Кураторія затвердила проект однострою для молоді середних шкіл Р. Ш. і взірці розіслано вже до всіх дирекцій шкіл. Відзнаки на шапки, однакові для всіх шкіл Р. Ш. (для середних шкіл жовтої краски) можна замовляти в Книгарні Р. Ш. (Львів, вул. Сикстуська ч. 20.)

— **Сніг у горах.** Зі суботи на неділю, себто вночі з 31. на 1. квітня ц. р. сніг покрив грубою верствою гори Карпати і тому нагально обнизилась температура.

— **Люстраційні комісії суспільних обезпечалень.** Міністр суспільної опіки Губіцький покликав до життя 8 люстраційних комісій для контролі діяльности суспільних обезпечалень у всьому краю. Комісії вже виїхали з Варшави та до трьох днів контролюватимуть обезпечальні в ріжних містах краю. Кожна комісія оголосить реченець, коли обезпечені особисто могтимуть стрінутися з її членами.

— **Перед судовою розправою.** „Всхуд" повідомляє, що прокуратор при окружнім суді у Львові зладив уже акт обвинувачення проти Корпана за вбивство команданта поліції Врубля у селі Вибранівці бобрецького повіту і відослав акти судові. Розправа проти Корпана перед судом присяглих у Львові відбудеться 20. квітня ц. р. Розправою буде проводити суддя Мединський.

— **Влом до церкви св. Юра.** Вночі зі суботи на неділю 1. квітня ц. р. невідомі злодії вломилися до церкви св. Юра у Львові, де розбили огнетревалу касу. Злодії відійшли з довгим носом, бо в касі не найшли ні сотика. Шкода з розбиття каси сягає 200 зол.

— **Львівська хроніка.** Рятункове поготівля перевезло до шпиталю Якова Бачинського, студента фільософії, якого якісь бандити на вул. Декерта покололи ножами. — На польський Великдень не мало вільної хвилини рятункове поготівля, бо раз-ураз інтервеніювало по передмістях Львова, де підбадьорені алькоголем осібняки з надмірної радости частували себе ножами, киями і кастетами. Першенство задержав „славний" Замарстинів, де було найбільше нещасливих випадків від побиття. У Львові було 17 осіб ранених. — Спільника львівськгоо Кіртена — Цибульського камендри Колодзея, арештованого під замітом допомоги у вбивстві Шефівної випустили на волю. Колодзей з возьним львівського університету. Обачем відповідатиме перед судом з вільної стопи.

— **Грабіжницький напад під Львовом.** На полях Нових Збоїськ ограбили в суботу 31. березня невідомі грабіжники 20-літнього Степана Розмуса з Горожанни Великої, пов. Рудки, забравши йому куртку і 8 зол. С. Розмуса заманили грабіжники кажучи, що туди веде дорога до казарми 26. пп., де відбуває військову службу його знайомий. Поліція шукає за грабіжниками.

— **Клопоти селян з доляровими довгами.** Польські селянські організації вислали до уряду меморіял у справі клопотів селян з доляровими довгами. Саме багато вірителів не приймає долярів на заплату довгів, але домагаються сплатити довг золотими по курсі 8.90 зол. за долара. Селяни довжники в клопоті, бо судам заборонено приймати долярів до судових депозитів.

— **Ювилей „Райхспост"-у".** На днях святкує орган австрійських християнських суспільників „Райхспост" 40. роковини істнування. На зїзді католиків 1892 р. пресовий комітет постановив видавати хр.-суспільний орган. В червні 1893 видали в Варндорфі перше пробне число п. з. „Райхспост". Перший шеф-редактор о. Опіц наняв у сутеринах 8. округи льокаль, де уладили друкарню й редакцію. Перше число вийшло 1. січня 1894. Рік опісля „Райхспост" купив вже дім при Штроцігасе 45, де була друкарня та редакція. В 1913 р. „Райхспост" купила великий дім при тійже вулиці під ч. 8. Від 1897 року начальним редактором „Райхспосту" є д-р Фундер.

— **Вибух вульканну.** З Ісляндії повідомляють про вибухи вулькану Скейдар Йокель, що знаходиться в південно-східній частині острова. Вже перед тижнем можна було завважати великі зміни на леднику Скейдар. Величезні маси леду звалилися в ріку, що нагло виляла. В місті Рейкявік, що віддалене 250 км. від вулькану бачили величезний огнений стовп, що добувався з кратеру вулькану. Височінь того стовпа обчисляли на кілька кільометрів. Напротязі 20 мінут начислено 78 громів. В ночі на понеділок став падати дощ з попелу. Телефонічна злука всюди знищена.

— **Значіння очей при расових дослідах.** Проф. Венінгер з антропольоґічного інституту в Відні поробив поміри людських тіл в деяких околицях Мадярщини і при цій праці звернув увагу на вигляд очей в людей, приналежних до одного роду. Він занявся тією справою близче і підшукав в Банаті в селі Маріенфельде одно-

... який від 1770 року мав в себе хроніку ... членів родини, що походили з одної пари ... кольоністів з 1770 року. Досі родина ... на 1017 членів. При огляді очей ... тих нині живучих членів родини він за... що у всіх їх очі мають однакову бар... Звичайно на перший погляд видається бар... однаке при ближчому досліді ствер... прикмети в барві очей спільні для ... На підставі того досліду Венін... що барва очей також унаслідку... родині і що деякі прикмети очей довгий ... незмінні. Тепер він перейшов до ... цього відкриття в расових до... (УТ)

— Музей „Бойківщина“ в Самборі має від ... до 31. III. ц. р. 69 катальогові числа ... до ч. 3037 ключно. В поодиноких від... прибуло предметів: археольогія 20, етно... 96, печатки 1, монети 1, медалі 2, світли... стара зброя 2, банкноти 12, церк. мистец... 1, різьба 1. Архів і бібліотека: книжки 60, ... книги церковні 3, новіші документи ... стародруки 1, часописи 342. Жертводавцями ... о. Біликський П., Укр. „Бесіда“ Самбір, ... А. Вовчанський Т., Вовчанський Ф., ... І., д-р Галущинський Н., Головей І., Гор... І., Головінська М., Зинич М., о. Кміт Ю., ... Бобляник В., д-р Каковський Ф., інж. Кузь... І., проф. Кінасевич М., кооп. „Книжка“, ... Кеслер І., проф. Мартинець І., Морахів... Н., д-р Максимчук І., проф. Подолинський ... Рабій Ю., Соболь В., Сирко П., о. д-р Скру... ЧСВВ, Славш Т., д-р Скорик М., інж. Сі..., Лидо Н., Рад. Лящецька О., о. Лукань ... ЧСВВ, Федоричка І., Шийович Я., проф. Ярем... І., Ярош М., д-р Ямка Р.

—о—

Із судової салі.

11 КАРНО-АДМІНІСТРАЦІЙНИХ РОЗПРАВ ПРОТИ ПОЛІСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ.

В пружанському повіті на Поліссі (на північний схід від Берестя н. Бугом) — там, де сходяться етнографічні межі українців і білорусів, ... декілька українських сільських кооператив, які підлягають Ревізійному Союзові Українських Кооператив у Львові. Адміністраційні власти наложили на ті кооперативи цілу низку грошевих адміністраційних кар за санітарні непорядки, нарушення годин продажі, брак ... і т. п. Від оречень староства в Пружанах відкликалися кооперативи до окружного суду в Пинську. Вислідок цього відклику відбувся в днях 7. і 8. м. м. перед виїздовою сесією окружного пинського суду, яка урядувала в Пружанах, одинацять карно-адміністраційних ... проти наших кооператив.

Розправам проводив окружний суддя Юрцевич, від пинської прокуратури обвинувачували кооператорів прокуратори Кшивопіша (7. м. м.) і ... Почебський (8. м. м.). Як оборонець в тих справах виступав посол д-р Степан Біляк зі Львова, який з доручення наших кооперативних установ спеціяльно в тій цілі виїхав до Пружан.

Предмет і вислід тих 11-ти розправ був слідуючий:

1) Варфоломея Кондратюка, справника кооперативи „Сільська Праця“ в Річиці Церковній, засудило старостово в Пружанах за ... цінника в кооперативі на кару 50 зол. Судова розправа виявила, що в кооперативі був ... в українській мові, а старостово домагалося ... цінника в польській мові. Оборонець д-р Ст. Біляк покликався на оречення Найвищого Суду, що цінники не мусять бути зладжені у польській мові. З уваги на те суд уневажнив обвинувачення Кондратюка.

2) Павла Матюховича, крамаря кооперативи „Сільська Праця“ в Річиці Церковній, засудило старостово за ведення торговлі в неділю на кару 150 зол. та за нечистоту в домівці і державу ... товарів близько нафти на кару 100 зол. Обвинувачений свідками доказав безпідставність доносу, супроти чого суд його увільнив.

3) Олексія Жука, справника кооперативи „Сільська Праця“ в Річиці Церковній, засудило старостово за нечистоту в домівці і продажу ... ковбаси на кару 100 зол. Обвинувачений доказав, що в домівці було чисто, а ковбаса ... З огляду на те суд його увільнив.

4) Ольгу і Павла Хомичів, крамарів кооперативи „Добробут“ в Бродах гм. Городечно, засудило старостово в Пружанах за нарушення ... приписів на кару по 100 зол. та за ведення торговлі в неділю на кару по 100 зол. Обвинувачені доказали безпідставність поліційного доносу і суд їх обох увільнив.

5) Конрада Коляду, крамаря кооперативи „Єдність“ у Великім Лісі гм. Городечно, засудило старостово за торговлю в неділю на кару 100 зол. та за ведення торговлі в заборонених годинах на кару 100 зол. Обвинувачений виказав безпідставність доносу і тому суд його увільнив.

6) Того самого Конрада Коляду за ведення торговлі в неділю (продав бідній жінці бохонець хліба) засудило старостово на кару 100 зол. Розправа потвердила факт продажі того хліба в неділю. В тій справі суд зменшив кару зі 100 зол. на 30 зол.

7) Павла Матюховича, крамаря кооперативи „Сільська Праця“ в Річиці Церковній, покарало старостово за невписання „витичних“ цін на поодиноких товарах карою 200 зол. Розправа потвердила цей замітr, а суд зменшив кару з 200 зол. на 20 зол.

8) Василя Старуна, справника кооперативи „Надія“ у Вижнім, засудило старостово за брак сплювачки на кару 50 зол. Обвинувачений свідками доказав, що сплювачка постійно находилася в льокалі і тому суд увільнив його від кари.

9) Поладія Жедя, справника кооперативи „Єдність“ у Великому Лісі, покарало старостово за нечистоту в домівці і брак сплювачки разом на кару 180 зол. Свідки ствердили безпідставність доносу, отже суд його увільнив.

10) і 11) У справах проти Павла Лебедича, крамаря кооперативи „Надія“ у Вижнім, засудженого за ведення торговлі в неділю на кару 100 зол. і торговлю в заборонених годинах на кару 200 зол. розправи відложено для переслухання свідків.

Оборонець д-р Степан Біляк при одній з перших розправ виголосив довгу промову, в якій зясував велике суспільне та господарське значіння кооперативного руху серед селянства та вказав на розбіжність між практиками адміністраційної влади на Поліссі з одного боку та напрямними і духом кооперативного законодавства з другого боку. В тій ситуації суд має велике і почесне завдання боронити змагання кооперації та направляти промахи нижчих адміністраційних чинників, які хибно інтерпретують господарське законодавство. Оборонець вказав на різнородність поняття „чистоти“ в приміщенних домівках та неоправдані домагання під цим оглядом поліційних органів якраз до українських кооператив.

Треба признати, що суддя Юрцевич переводив розправу дуже обєктивно.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЗОЛОЧЕВІ.

Перед кількома днями ставали перед судом присяглих у Золочеві **Іван Тимчук, Іван Тимечко і Микола Свистун**, молоді хлопці, всі з Ордова пов. Радехів. Всі три були обвинувачені у злочині з арт. 97 к. к. (гол. зрада), крім того 2 перші у злочині з арт. 215 (поширювання летючок), а третій Микола Свистун зокрема у злочині саботажного підпалу майна 2-ох богатих поляків, господарів з Ордова, а саме братів Михайла і Йосифа Гардзілевичів (28. VIII. 1933), при чому спалились забудування і незубезпечений збір збіжа.

Розправа тревала два дні, а обвинувачених боронили оборонець в справах карних д-р Пиндик і адв. Струсевич, оба зі Золочева, і адв. д-р Семен Шевчук зі Львова.

Обвинувачені до вини не признались, а переслуханих около 40 свідків вини обвинуваченим не доказали, поминаючи свідків поліційних, які зізнали для обвинувачених надзвичайно обтяжуюче так у напрямі підпалу, як і приналежности до УОН, летючок і т. д.

Вислід розправи був той, що присяглі заперечили більшістю голосів щодо Миколи Свистуна питання так у напрямі головної зради, як і підпалу, а щодо дальших обвинувачених заперечили питання з арт. 215 к. к. (поширювання летючок), зате затвердили більшістю голосів щодо Тимчука і Тимечка питання про злочин головної зради (арт. 97 к. к.).

Трибунал, невдоволений таким вислідом розправи, **засуспендував вердикт щодо всіх обвинувачених**, а нова розправа відбудеться у новій каденції у червні ц. р.

ПО ТРЬОХ ЛІТАХ „ТИМЧАСОВОЇ“ ВЯЗНИЦІ — НА ВОЛІ.

Дня 28-29. жовтня 1930 р. розігралася на шляху Томашів Любельський-Белзець, у віддалі около 3 км. від Томашева, страшна трагедія.

Незнані винуватці напали на почтовий віз з Томашева, котрим фірманив візник Станислав Гапка, а конвоював почтар Едвард Гнатюк. Напасники зупинили віз, револьверовими стрілами вбили Гнатюка і Гапку, а впровадивши віз до ліса, розбили почтову скриню і зрабували з неї на шкоду почтового уряду в Томашеві суму 13.720 золотих і револьвер з ініціялами М. Н. 239885.

В якийсь час потім були в цій справі арештовані **Дмитро Якимець і Гринько Ловчанін** — оба мешканці Рави Руської, а то на підставі обвинувачення їх родиною Д. Якимця — головно його шваґром Романом Віталіком, який зізнав, що бачив, як оба обвинувачені і померший вже тоді брат Дмитра Якимця, — Стефан, всіли в Раві Руській, день перед нападом до потягу і поїхали в напрямі Томашева і що всі згадані вернули по трьох днях перемучені до дому, що мали з собою багато грошей, що жили понад стан і скривалися перед поліцією.

Акт обвинувачення, виготовлений прокуратором окружного суду у Замостю, закидав Д. Якимцеві і Гр. Ловчанінові доконання предметового злочину, при чому казалось у тому акті, що Д. Якимець признався до злочину разом з Ловчаніном і помершим перед арештуванням братом Степаном, що докладно описав цілу подію і що зізнання, зложені на поліції, в цілості повторив перед слідчим суддею, делегованим у цій справі зі Замостя до Томашева.

У цій справі відбулися 2 розправи в Замості, а обв. Якимець боронився і доказував свідками, що признання до злочину вимусила на нім поліція в Томашеві фізичним знущанням. До вини Д. Якимець і Гр. Ловчанін на суді не признались. Дальше, доказуючи свою невинність, влевняв Якимець, що його померший брат Степан не міг предметового вбивства доконати, бо в днях 28-29. жовтня 1930 р. був у двох господарів у Потиличі к. Рави Руської на весіллі — що численні свідки потвердили.

Вислід розправи перед окр. судом в Замості був той, що обв. Гр. Ловчаніна звільнили, а Д. Якимця засудили на 10 літ тяжкої вязниці, за злочин рабункового вбивства. Цей присуд Апел. Суд у Люблині затвердив, зате Найвищий Суд, до якого відкликався Якимець, присуд Апел. Суду ухилив.

По додатковім переслуханні свідків на різні обставини — як биття на поліції в Томашеві і т. п. — Апел. Суд у Люблині кілька днів тому на новій розправі увільнив обв. Д. Якимця, та наказав негайно випустити його на волю — по трьохлітній „тимчасовій“ вязниці.

В той спосіб таємниця злочину з перед чотирьох літ остала досі не вияснена і жде розвязки.

Обв. Дмитра Якимця боронив адвокат **д-р Семен Шевчук зі Львова**.

—о—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Діонізій Шавала, б. повітовий комісар у Бродах в 1918 р., б. губерніяльний комісар УНР у Винниці в 1919 р., б. директор асек. т-ва „Карпатія“ в Ужгороді, б. основоположник і організатор асек. т-ва „Бескид“ в Ужгороді, помер дня 28. березня 1934 р. по довгій і тяжкій недузі в 53 році життя в Збоїськах к. Львова. Осиротив жінку і двоє дітей. Похорони відбулися дня 30. березня 1934 р. в Збоїськах. В. Й. П.!

Іван Пеленський. Дня 25. II. помер у Комарні заслужений громадянин Іван Пеленський, с. Йосифа. Похорони покійного, б. довголітнього голови читальні „Просвіти“ в Комарні, члена українських установ у Комарні й повіті та члена нововибраної громадської ради в Комарні, відбулися 27. II. при великім числі народу, в супроводі орхестри місцевого „Сокола“ та мужеського хору. Покійного попрощали від повіт. організації УНДО пос. Гр. Тершаковець, від усіх українських установ у Комарні адв. О. Утриско та зокрема від читальні „Просвіти“ й міщанства п. Андрій Калимон. В. Й. П.!

Михайлина з Галущинських Гаванська померла 24. III. 1934. в Станиславові в 72. р. життя. Покійна вдова по бл. п. о. Івані Гаванськім, пароховї Висиповець, знана зі свого доброго серця для всіх, хто потребував помочі, чи поради, полишила по собі загальний жаль. Похорони відбулися дня 26. березня на міському цвинтарі в Станиславові. В. Й. П.! 1350

Спорт.

ПІНГ-ПОНГОВІ МИСТЕЦТВА КРАЮ.

В мин. неділю й понеділок відбулися змагання за мистецтво краю в пінг-понгу при участи поверх 30 змагунів і 4 змагунок. Зі Станиславова прибули змагуни У. С. К-у. Львів заступили такі пінг-понгові секції: господар змагань Сокіл IV, Сокіл III, Плай, У.Р.С.К. Тризуб.

Змагання відкрив голова Сокола IV. п. Домбровський. З черги голова У. С. С. п. Карпінський привитав змагунів теплим словом і побажав успіхів. У неділю розіграно такі стрічі: Сітницький (Плай) — Муць (С. IV) 21:19, 21:16; Курило (Тризуб) — Ковалевич (УРСК) 21:18, 14:21, 21:18; Мурин (УСК) — Кобринський (УРСК) 21:6, 21:6; Процишин (Плай) — Домбровський (С. IV) 21:19, 23:21; Горбачевський (Тр.) — Лада (П.) 21:17, 21:19; Лимзіка (С. IV) — Пурій (С. III) 17:21, 21:18, 21:14; Мельник (С. IV) — Цилих (С. IV) 21:14, 22:20; Маланчук (С. IV) — Зачинський (С. IV) 21:19, 21:13; Остапович (УСК) — Гринчак (С. IV) 21:8, 21:10; Мурин — Курило 21:18, 21:16.

Станиславів — Львів 4:1.

У дружиновому першенстві Станиславів переміг Львів 4:1. Висліди такі: Мурин (С) — Мельник (Л) 21:16, 21:13; Сойка — Залеський 21:17, 21:17; Остапович — Курило 21:6, 21:18; Мікльош — Полюга 21:16, 17:21, 22:20.

У грі поодинокій до чверть-фіналів увійшли: Сойка, Мурин, Мікльош, Остапович зі Станиславова, Полюга, Процишин, Мельник, Залеський зі Львова.

КОПАНИЙ МЯЧ.

ЛЬВІВ. Тризуб — Сокіл III. 3:0 (2:0). Заслужена перемога Тризубу. Суддював п. Назар.

ПЕРЕМИШЛЬ. **Сян — Гагібор 6:1 (5:1).** Першими змаганнями в цьогорічному сезоні „Сян" піддержав і скріпив добру опінію, яку має серед своєї та чужої публики в Перемишлі. Високоцифрова перемога над доволі сильним противником була вислідом гарної і продуктивної гри цілої дружини. На змагунах видко було вплив заправи у спортовій галі підчас зимового сезону. Це дало змогу ще краще унаглядитися старим і постійним вальорам „Сяну", а саме добрій тактиці, твердій грі й великій жертвенности у вияві максімум кооперативного зусилля для досягнення успіху. „Сян" виступив до цих змагань з трьома резервовими. Видців ок. 500.

СТАНИСЛАВІВ. **Сокіл (Богородчани) — Сокіл III 2:1 (1:0).** Обі дружини без тренінгу. Богородчани виграли зовсім заслужено. Були дружиною більш жертвенною й амбітною. Найліпший у них Крицун на правім лучнику, який своїми перебоями і стрілами непокоїв слабого воротаря Сокола III. Дружина заповідається добре, кілька гарних комбінацій трійки нападу вказували на те, що дружина має зрозуміння для гри комбінаційної. Оборона зле уставляється, воротар слабонький, ворота пустив фатально. Сокіл III мусить взятись добре до праці, якщо хоче добути чолове місце в мистецтвах У. С. С-у. В Соколі III добре заповідається права сторона нападу: Павловський II. і Лехіцький. Помічі слабонька, оборона — це в дійсности помічники. І мусить Сокіл III позбутися гри „на кости", бо це знеохочує видців, яких було около 200. Суддя п. О. Ясеницький суддював як умів та знав, та суддювання так виглядати ніяк не може.

СТАНИСЛАВІВ. **Пролом — Станиславовія 0:4 (0:2).** Змагання за чашу „Відомостей Спортових" у Станиславові. Пролом виступив до змагань у звичайному складі, без Росяка, який уважав „за відповідне" не прийти. Зате Демянчук у горячці (38 ст.) станув до змагань. У Проломі найліпшою лінією була оборона Моклович та Андрішин. Поміч забуває посилати мячі нападові і при тому зле криє противника. Воротар цим разом грав слабо і він в дійсности програв змагання, бо всі 4 ворота міг зовсім певно оборонити. Напад нічого не міг зробити, бо мячів майже не діставав від помочі. В тій лінії ще найліпше випав Прідун II. Трійка мусить грати більше криловими, що мають дуже добрий біг і це треба використовувати. Гра велася при легкій перевазі Станиславовії, яка була знаменито диспонована. Одначе якби не слабий воротар Пролому, то Станиславовія мусіла би вдоволитись у найкращому разі безбрамковим вислідом. Внаслідок тієї програної Пролом відпав від дальших розгривок за чашу.

ЧЕРНІВЦІ. Довбуш — Драгош Вода 0:0. Довбуш не використав багато можливостей через мало рухливий напад.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ. 2. 4. Бочкай — Погонь 2:1 (1:0).
КРАКІВ. Вакер (Відень) — Висла 6:1 (4:0).
КРАКІВ. Вакер — Краковія 2:2 (0:1).
ПОЗНАНЬ. Вікторія (Берлін) — Варта 1:2 (1:1).
ПОЗНАНЬ. Вікторія (Берлін) — Варта 5:2 (1:1).
ПЕРЕМИШЛЬ. Подгуже (Краків) — Польонія 1:3 (1:0).
ЯРОСЛАВ. Огнісько — Подгуже 2:1 (0:1).

ЛІГОВІ ЗМАГАННЯ.

ВАРШАВА. Польонія — Легія 2:1 (1:1).

СПОРТ ЗА КОРДОНОМ.

БУДАПЕШТ. Гостили тут дві віденські дружини, Австрія й Рапід, що розіграли в неділю дві зустрічі, при чому ФТЦ побив високо Австрію 6:2 (4:0), а Рапід переміг Гунгарію 4:0 (1:0).

КРАЄВИЙ СОКІЛЬСЬКИЙ ДРУЖИНОВИЙ БІГ НАВПРОСТЕЦЬ.

Здвиговий Комітет при С.-Б. відкладає краєвий сокільський дружиновий біг навпростець з дня 15 квітня ц. р. в Тернополі. Одночасно подаємо до відома, що біг відбудеться у Львові в тім самім речинці і там же. Зголошення слід слати до канцелярії С.-Б. у Львові до 12. квітня включно. Змагуни мусять виказатися посвідкою лікарських оглядин. Дружина складається з чотирьох осіб. Траса для побратимів 3 км., для посестер і учасників 1 км. — **Здвиговий Комітет**

—o—

Нові книжки й журнали.

НОВА ХАТА, журнал для плекання домашньої культури. Рік X. Ч. 4. Львів, квітень 1934. Зміст: С. Сіверина ЧСВВ.: Великдень на Поділлі. І. Лоська: Як зацьких гостити. М. Нижанківська: Ритмопластичні вправи. Дора: Каметичний порадник. Орися: Елегантний обід. С. Яблонська: Мандрівка по Юнані. Б. З.: Ідемо на прохід. Надійка: Весняні порядки. О. Лішнянська: Печиво. С.: Вазонкові клопоти. В. О. Ковмор-Вільська: Старицькі й Лисенки.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича: Яворів.
4. IV. Гра на замку.
8. IV. Сонце руїни.
9. IV. Корневільські Дзвони.
10. IV. Наша Парада.

Великий Міський Театр.
Середа, 4. IV. год. 7·30. веч. „Гостинниця під Білим Конем", Абон. 14.
Четвер, 5. IV. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем", Абон. 14.
Пятниця, 6. IV. год. 7·30 веч. „Мистець Маноле", Абон. 14.
Субота, 7. IV. год. 3·30 попол. „Сніжинка" (I. і II. частина разом).
Субота, 7. IV. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем", Абон. 14.

Театр Ріжнородностей.
Середа, 4. IV. год. 7.30 веч. „Товаріщ". Абон. 13.
Четвер, 5. IV. год. 7·30 веч. „Товаріщ". Абон. 13.
Пятниця, 6. IV. год. 7·30 „Фанні". М. Паньоля. Премієра. Абон. 16.

Цирк Станевських. (Площа Бема).
Нині, середа 2 вистави в год. 4·15 попол. і в год. 8·30 веч.
На пополудневу виставу ціни білетів знижені від 50 сот. (галерія) і від 1 зол. сидженні місця (лавки).

Кіна.

АПОЛЬО: „Світ належить до тебе" (Секе Сакаль).
АТЛЯНТИК: „Ескімо"
КАСІНО: „Танцююча Венус".
КОЛІСЕЙ: „Вулиця" (Сільвія Сідні), ревія „Весела крашанка".
КОПЕРНИК: „Кохає, любить, шанує".
МАРУСЕНЬКА: „Кохає, любить, шанує".
МІРАЖ: „Пісня пісень" на осн. повісти Судермана (з Марл. Дітріх).
МУЗА: „Дияволів брат" (Денис Кінг, Льорель і Гарді).
ПАЛЯС: „Марш Ракочія".
ПАН: „Д-р Мабіз" і ревія.
ПАСАЖ: „Кайдани життя".
СВІТ: „Король циганів" (Хозе Мохіка).
СТИЛЕВЕ: „Шибеник із Еспанії" ревія „Святочний пир".
ХИМЕРА: „Моя мрія то ти" (Ліліяна Гарвей).
УТІХА: „В твоїх обіймах, ревія „Фік-Мік Мальвіна".

Закордонне радіо.

Середа, 4. квітня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 17·25, 21·35 Концерт, 20·30 „Ава-Юн" африканська авдиція, **Братислава** (298,8) 17·30 Скрипка, **Прага** (470,2) 21·00 Концерт, **Білгород** (437,3) 16·30 Трубна орхестра, **Рига** (514,6) 19·05 „Чортівський їздець" оп. Кальмана, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·30 Фортепян, 18·25 Баляди (Шефер, баритон), **Ляйпціг** (382,2) 20·30 „Ді бльонде Цігайнерін" оп. Кнопфа, **Будапешт** (550,5) 18·50 Спів, 21·10 Циганська музика, **Міляно** (368,6) 17·10 Спів, **Рим** (420,8) 13·45 Концерт, 21·00 Опера.

Четвер, 5. квітня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 16·00 Пісні й арії, **Братислава** (298,8) 17·50 Спів, **Брно** (325,4) 22·40 Фестіваль Сметани, (вимки з оп. „Бранденбургійці"), **Прага** (470,2) 19·30 „Янosік" оп. Габи, **Париж** (1796) 21·00 Камер. музика, **Берлін** (356,7) 18·30 Фортепян, 21·20 Нім.-данський концерт, **Ляйпціг** (382,2) 18·15 Оп. музика, 21·15 „Давня Японія" літер.-муз. авдиція, **Мілякер** (522,6) 10·40, 14·00 Шубертові й нар. пісні, 12·00 Концерт військ. орх., 23·00 „Ді Альпенгіте" оп. Кройцера, **Осльо** (1186) 20·00 „Пташник із Тиролю" оп. Целера, **Будапешт** (550,5) 12·05, 19·00 Спів, **Міляно** (368,6) 13·10 Легка музика, 21·00 Трансм. з „Ля Скаля" „Ромео та Юлія" оп. Гунода. **Рим** (420,8) 13·00 Веселі пісоньки, 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 4. квітня 1934.

7·00—8·00 Раніша авдиція, 12·05, 12·33 Популярні серенади (гр. плити), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Фортепян, 16·10 Для дітей: „Балачка", „Вовк і ягня", 16·40 Листи та програми, 16·55 Концерт легкої музики, пісоньки, 18·00 На фармі в півн. Америці, 18·20 Симф. твори Рімського-Корсакова (гр. плити), 19·05 Всячина, 19·25 Тип сучасної жінки в літературі, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Трансм. з Варшави: „Княжна Шикаґо" оп. Кальмана, в перерві фейлетон, 22·30 Відчит есперанто: „Польська фільософічна думка в ост. чвертьстолітті". 22·45 Скринька-есперанто, 22·50, 23·05 Танкова музика.

Четвер, 5. квітня 1934.

7·00—8·00 Раніша авдиція, 12·05 Легка музика (з гр. плит), 12·35 Концерт (музика, спів), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Великодня кантата Баха (з гр. плит), 16·10 Муз. загадки, 16·25 Солісти (спів, музика), 17·30 „Йдемо до банку" (госп. відчит), 17·50 „Венецький купець" (на осн. Шекспіра), 19·08 Фейлетон, 19·20 Всячина, 19·30 Відчит, 19·45 Сніговий комунікат, 19·48 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·12 Симф. концерт, 20·56—24·00 Трансм. з Міляно „Ромео і Юлія" оп. Гунода; в перерві: відчит про театр „Ля Скаля", почт. технічна скринька.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень Страстного Тижня і Христового Воскресення у Волоській Церкві. Вел. Четвер дня 5. квітня 1934. в год. 9. Служба Божа св. Василія Вел. Год. 6. веч. Страсти Г. н. Ісуса Христа Вел. Пятниця дня 6. ц. м. 9. год. царські Часи. Год. 11. вечірня і обхід з Плащаницею. Год. 5. попол. Надгробна Утреня, в год. 7. веч. Псальми, які відспіває хор під орудою проф. Р. Прокоповича-Орденка. Вел. суб. і Празник Благовіщення Пр. Діви Марії дня 7. ц. м. Читані Служби Божі год. 6. 7. 8. і 9. Год. 9·30 співана Служба Божа св. Василія Вел. з вечірнею. В неділю Воскресну д. 8. ц. м. год. 4·30 рано Надгробне, опісля Воскресна Утреня. Читані Служби Божі що години від год. 6. рано почавши. Остання читана Служба Божа год. 12. Год. 10. рано **Архієрейська Служба Божа, яку відслужить Його Преосвященство Кир Іван** в сослуженні Духовенства. Вечером год. 5. вечірня. В інші дні Великодних Свят Богослуження як звичайно. Третього дня Свят, у вівторок д. 10. ц. м. співана Служба Божа год 9·45 **Службу Божу першого і третього дня Свят трансмітуватиме львівське радіо.** 1—2

Порядок Богослужень в Архикатедральній Церкві св. Юрія у Львові в Страстний Тиждень і світл. Празник Воскресення Христового. Дня 5. квітня: Вел. Четвер: год. 6. р. Утреня, Служба Божа читана, год 8·30 р. Торжеств. Архієрейська Служба Божа св. Василія Вел. з Вечірнею, посвячення Антимінсів, св. Мира і умивання ніг, год. 6. веч. Страсти Господні. Дня 6. квітня: Вел. Пятниця: год. 9. р. Царські Часи, год. 11. Вечірня і винесення Плащаниці, год. 4·30 Псальми, а то: Азієва: Вечери Твоєя тайния, Мендельсона: Христос, Бортнянського: Благообразний Йосиф, які відспіває Архикатедр. хор під дир. Івана Охримовича, год. 6. веч. Єрусалимська Утреня. Дня 7 квітня: Вел. Субота і Празн. Благовіщення: год. 9. р. Служба Божа св. Василія Вел. з Вечірнею, год 5·30 веч. Надгробне, год. 6. Воскресна Утреня. Дня 8. квітня: Світл. Празник Воскресення Г. Н. І. Хр.: год. 6. р. Служба Божа і Проповідь. Опісля що пів години читані Служби Божі до год. 8·30. Год. 9. Торжественна Архієрейська Служба Божа з освяченням Артоса, год. 12. читана Служба Божа, год. 4. попол. Вечірня. У Світлий Понеділок і Вівторок порядок Богослужень як у неділі і свята з тим що у Світл. Понеділок в год. 8. р. відправиться читана Архієрейська Служба Божа Братська. Архикатедральний Уряд Парохіяльний.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·28 зол.

На сьогоднішній варшавській біржі нотовано такі курси: Льондон 27·11, Париж 34·94, Берлін 210·75, Цюрих 171·41, Амстердам 358·10, Прага 22·02, Міляно 45·35, Нюйорк кабель 5·31·25, Нюйорк чеки 5·31.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 3. IV. масло 3·30, молоко —·18, сметана —·80, яйця 2·60.

Тенденція на масло, молоко, сметану і яйця сильна.